ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΦΙΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΤΣΑΚΑΛΩΦ ΚΑΙ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Οἱ πρόδρομοι τῆς Φιλικῆς. Μιὰ σκηνὴ στὸ σεράγι τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Ἡ ἁρπαγὴ τοῦ μικροῦ Τσακάλωφ. Ἀπὸ τὰ Γιάννενα στὴ Μόσχα. Ἕνα συμβούλιο στὸ σπίτι τῶν Ὑψηλάντηδων. «Ἡ Ἑταιρία μας ἀνεκαλύφθη!» Μιλεῖ ἡ ἀρχόντισσα Ὑψηλάντη. Ὁ προδότης Γαλάτης κλπ.

ΗΝ ἱστορία τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐξαίρουν σελίδες δραματικώτατες, ἄγνωστες στοὺς πολλούς. Θὰ διηγηθοῦμε τὶς κυριώτερες :

Καὶ πρῶτα πῶς ἱδρύθηκε ἡ Φιλική:

Ἕνας Ὑδραῖος ἐμποροπλοίαρχος, ὁ Ἰωάννης Λοζάρου Δρένισς, ἐπῆγε στὸ Παρίσι γιὰ νὰ κανονίση μιὰ χρηματικὴ διαφορά του μὲ τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνησι. Ἐπειδὴ ἦταν πολὺ φτωχός, κατοικοῦσε σὲ μιὰ ἀπόκεντρη συνοικία καὶ λιγοι Ἕλληνες τὸν ἤξεραν. Κατὰ τὸ χειμῶνα τοῦ 1814 ὁ Δρένιας πέθανε ἀπὸ τὴ φτώχεια καὶ τὸ κρύο. Ἡ Ἀστυνομία ἐπῆρε τὸ πτῶμα του, καὶ—σύμφωνα μὲ τὶς τότε ἄθλιες ἰδέες τῶν Καθολικῶν κληρικῶν - ὁ Δρένιας, ὡς ὀρθόδοξος, θάφτηκε, χωρὶς κηδεία, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, σὲ κάποιο χαντάκι. Τό γεγονὸς αὐτὸ ἔκανε φρίκη στοὺς Ἕλληνες τοῦ Παρισιοῦ. Συνῆλθαν ἀμέσως σ' ἕνα ξενοδοχεῖο, ἐσχολίασαν τὴν ἐλεεινὴ διαγωγὴ τῆς Γαλλικῆς Ἀστυνομίας, καὶ ἕνας γάλλος φιλέλληνα, ποὺ εἶχε διατελέσει πρεσβευτὴς στὴν Κωνσταντινούπολι, ὁ κόμης Ντὲ Σουαζὲλ ἐσυμβούλευσε τοὺς Ἕλληνες νὰ ἱδρύσουν μιὰ Ἑλληνικὴ Ἑταιρία, ἡ ὁποία νὰ συσκέπτεται γιὰ ὅ,τι ἀφορᾶ τον Ἑλληνισμό. Ἕνας ἀπὸ τοὺς παρόντας, ὁ Ἀθανάσιος Τσακάλωφ, τόσο ἐνθουσιάστηκε ἀπὸ τὴν ἰδέα αὐτή, ὥστε ὁ νοῦς του πῆγε μακρυά, στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Γενους. Καὶ γίνηκε ὁ ἱδρυτὴς καὶ ἡ ψυχὴ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.

***

Ὁ Ἀθανάσιος Τσακάλωφ ἤτανε μονοχογυιὸς τοῦ Γιαννιώτη Νικηφόρου, ἐμπορευομένου στὴ Ρωσσία καὶ τῆς Βασιλικῆς, τὸ γένος Γώγου. Ἦταν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα παιδιὰ τῶν Ἰωαννίνων. Μιὰ μέρα, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ περίφημο Σχολεῖο τοῦ Ψαλίδα, οἱ τζοχανταραῖοι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ποὺ ἐπασαμόνευαν κατὰ διατανὴ τοῦ Τυράννου, ἅρπαξαν τὸ μικρὸ Ἀθανάσιο καὶ τὸν ἔφεραν στὸ Σεράγι. Ἡ δυστυχισμένη μητέρα του τρέχει ἀμέσως στὸ γείτονά τη; Ἀλβανὸ Ταχὴρ Ἀμπάζη —διευθυντὴ τῆς Ἀστυνομίας—καὶ μὲ δάκρυα τοῦ διηγεῖται τὴν ἁπαγωγὴ τοῦ παιδιοῦ της. Ὁ Ταχὴρ ποὺ ἦταν φίλος τῆς οἰκογενείας, συμβουλεύει τὴν μητέρα νὰ προσποιηθῇ τὴν τρελλὴ καὶ νἄρθη μαζί του στὸν Ἀλῆ Πασσᾶ. Ὅταν ἐπῆγαν στὸ Σεράγι, αὐτὸς μὲν ἐμπῆκε στὸν ὀντᾶ τοῦ Ἀλῆ, ἡ δὲ μητέρα ἔμεινε στὸ διάδρομο κλαίγοντας, ξεφωνίζοντας, οὐρλιάζοντας.

— Τί φωνὲς εἶν' αὐτές, ὀρὲ Ταχήρ ; ρωτᾶ ξαφνιασμένος ὁ Ἀλῆς.

— Πασσᾶ μου, εἶνε ἔξω μιὰ γυναῖκα μισότρελλη. Εἶνε γειτόνισσά μου καὶ μὲ τὶς φωνές της δὲ μ' ἀφήνει νὰ ἡσυχάσω. Οἱ τζοχανταραῖοι σου τῆς ἅρπαξαν τὸ παιδί της καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τῆς τὸ δώσης, ἐπειδὴ ὁ ἄντρας της εἶνε στὴ Ρωσσία καὶ δὲν πρέπει ἐκεῖ στὴ χώρα τοῦ δυνατοῦ Τσάρου, ν' ἀκούγεται τὸ δοξασμένο ὄνομά σου γιὰ τέτοια πράματα !..

Ὁ Ἀλῆς ἔμεινε συλλογισμένος καὶ τέλος διέταξε νὰ δώσουνε τὸ παιδὶ στη μάνα του. Τὸ ἅρπαξε ἡ κοῦμένη ἡ μάνα στὴν ἀγκαλιά της, ἔτρεξε σπίτι της καὶ ἀμέσως κάθησε κι' ἔγραψε ὅλα τὰ διατρέξαντα στὸν ἄντρα της. Μολις ὁ Νικηφόρος ἔλαβε τὸ γράμμα, ἤρθε στὰ Γιάννενα καὶ πηγε νύχτα σπίτι του, συνοδευόμενος ἀπὸ ἕνα ἀγωγιάτη μὲ δυὸ ἄλογα. Ὁ ἀγωγιάτης ἔμεινε κρυμμένος, στὸ σπίτι τοῦ Νικηφόρου ὅλη ἐκείνη τη νύχτα καὶ τὴν ἄλλη μέρα. Καὶ ὅταν ἐνύχτωσε, ὁ Νικηφόρος ἔφυγε μὲ τὸ γυιό του γιὰ τη Ρωσσία. Τὰ τελευταῖα του λόγια στὴ γυναῖκα του ἦταν :

– Ἔχω μαζί μου δυὸ καλὰ πιστόλια. Ἂν στὸ δρόμο θελήσουν νὰ πάρουν τὸ παιδί μος μὲ τὸ ἕνα πιστόλι θὰ τὸ σκοτώσω καὶ μὲ τὸ ἄλλο θὰ πετάξω τα μυαλά μου στὸν ἀέρα ! Δὲν εἶνε ἀπίθανο νὰ μὴν ἀνταμωθοῦμε πιὰ σ' αὐτὸν τὸν κοσμο, γιατὶ ἐνόσω εἶν' ἐδῶ Τοῦρκοι, ἐγὼ δὲν θὰ πατήσω τὸ πόδι μου στὰ Γιάννενα. Γυναῖκα ἔχε γεια !..

Καὶ ἔφυγε, κρατῶντας ἐπάνω στὴ σέλα τὸ μικρὸ Θανάση, ὁ ὁποῖος μεγάλωσε στὴ Ρωσσία κοντα στὸν πατέρα του, ἔμαθε νὰ μισῇ τοὺς τυράννους τῆς πατρίδος του καὶ ὅταν γίνηκε ἄντρας ἵδρυσε τὴ Φιλικὴ Ἑταιρία, μαζὶ μὲ τὸν Ξάνθο καὶ τόν Ἀναγνωστόπουλο. Τότε ὁ Νικηφόρος πῆρε καὶ τὸ ὄνομα Τσακάλωφ.

***

Στὰ 1820 ὁ Τσακάλωφ ἐμύησε στὸ μυστικὸ τῆς Ἑταιρίας πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας Ἕλληνας τοῦ Ἐξωτερικοῦ καὶ τέλος τὸν Ὑπασπιστὴ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη ποὺ ἔγινε καὶ ἀρχηγὸς τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Τὸ ἀκολουθο συγκινητικὸ ἐπεισόδιο φανερώνει τὸν πατριωτισμὸ τῆς εὐγενικιᾶς οἰκογενείας τῶν Ὑψηλάντηδων.

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, πρὶν ἀναλόβη ἕνα τέτοιο βαρὺ ἔργο, τὸ συλλογιζόταν πολύ. Δὲν ξεχνοῦσε ὅτι καὶ ἄλλη φορὰ εἶχε προσπαθήσει νὰ πάρη μὲ τὸ μέρος τῆς ἱερῆς ὑποθέσεως τὸν Τσάρο καὶ τὸν εἶχε ἀκούσει ν' ἀπαντᾶ :—«Δὲν εἶνε καιρὸς ἀκόμη. Οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ κάνουν ὑπομονή. Ὅταν ἔλθη ἡ ὥρα, ἐγὼ θὰ γίνω ὁ ἐλευθερωτής τους !...»

Κατὰ τὸ 1817 ὁ Ὑψηλάντης, λυπημένος, ἔκανε τὸν ἀπογευματινό του περίπατο στὸν ἀνακτορικὸ νῆπο τοῦ Τσάρκοε Σέλο. Κρατοῦσε στὸ χέρι του ἕνα βιβλιαράκι καὶ διάβαζε μὲ χαμηλὴ φωνή. Ἄξαφνα, ἄκουσε πίσω του βήματα καὶ μιὰ φωνὴ νὰ τόνε κράζη. Ἦταν ὁ Τσάρος.

— Τὶ κάνετε ἐδῶ, πρίγκηψ : τοῦ λέει. Τὶ διαβάζετε ;

Ὁ Ὑψηλάντης ἔδειξε τὸ βιβλιαράκι. Ἦταν ποιήματα τοῦ Γάλλου ποιητὴ Ἀρνώλ. Καὶ ἀπήγγειλε μερικοὺς στίχους.

Φτωχὸ φύλλο, μαραμένο,
Ἀπ' τὸν κλῶνο σου πεσμένο.

— Οἱ στῖχοι αὐτοὶ Μεγαλειότατε, ταιριάζουνε τόσο πολὺ στοὺς Ἕλληνες, τοὺς δυστυχισμένους μου ὁμοεθνεῖς, ἐπρόσθεσε ὁ Ὑψηλάντης, καὶ γονατίζοντας συνέχισε : —«Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἡ Ἑλλάς, μὲ τὸ δικο μου στόμα ζητεῖ τὴν προστασία τῆς Μεγαλειότητός Σου. Ζητάει βοήθεια ἀπὸ τὴ χριστιανική Σου καρδιὰ κι' ἀπὸ τὸ χέρι Σου !»

Ὁ Τσάρος χαμογέλασε μὲ συμπάθεια καὶ ἀποκρίθηκε :

— Πάντα ὁ ἴδιος εἶσθε, πρίγκηψ, νέος καὶ ἀνυπόμονος ! (Καὶ μετὰ μιὰ στιγμή, σὲ σοβαρὸ τόνο). Θ' ἀποκτήσετε ἐλεύθερη Πατρίδα μιὰ μέρα. Δὲν θέλω νὰ πεθάνω, προτοῦ κάνω κᾶτι γιὰ τοὺς Ἕλληνες. Ὅμως γιὰ νὰ τὸ κάνω, περιμένω σημειοθετικό, ποὺ ἢ ἐγὼ νὰ τὸ γνωρίσω ἢ αὐτοὶ νὰ μοῦ τὸ δείξουν. Πρὸ παντος ὅμως οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ γίνουν ἄξιοι αὐτοῦ τοῦ καλοῦ, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ λέω : —«Λοιπόν, τὸ ἀξίζανε !»

— Μεγαλειότατε, εἶπε τότε ὁ Ὑψηλάντης, οἱ Ἕλληνες, πεσμένοι στὰ πόδια Σου, ζητοῦν τὴν ἐλευθεριά τους !

— Πρέπει νὰ τὸ συλλογισθῶ πολύ, πολύ ! Ἡ πολιτικὴ κατάστασις εἶνε τέτοια, ποὺ μιὰ τουφεκιὰ στὸ Δούναβι, μπορεῖ ν' ἀνάψη φωτιὰ σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη !..

Ἔσκυψε τότε ὁ Ὑψηλάντης καὶ—σύμφωνα μὲ τὸ Ρωσσικὸ ἔθιμο—ἐφίλησε τὸν Τσάρο στὸν ὦμο. Καὶ στὴν καρδιά του δυνάμωσε ἡ ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τοῦ Ἔθνους του.

***

Ἡ σκηνὴ τώρα εἶνε ἀλλοῦ, στὸ Κισνόβιο τῆς Ρωσσίας, στὸ ἀρχοντικὸ σπίτι τῶν Ὑψηλάντηδων, στὶς 16 Φεβρουαρίου 1821. Ἡ μεγάλη ὥρα εἶνε ὁποφασισμένη. Γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι κάθονται τὰ τέσσερα ἀδέρφια. Ὁ Ἀλέξανδρος, Δημήτριος, ὁ Γεώργιος καὶ Νικόλαος. Ἀντίκρυ τους οἱ δυὸ γραμματεῖς : Ὁ Γ. Λασσάνης καὶ ὁ Γ. Τυπάλδος. Συντάσσουν τὴν «Προκήρυξιν πρὸς τοὺς Ἕλληνας» ποὺ θὰ σκορπισθῇ, σάλπισμα ἐγερτήριο, σὲ κάθε ἑλληνικὴ γωνιὰ καὶ ὅπου βρίσκεται Ἕλλην. Εἶνε ὅλοι σοβαροί, τελετουργικοί.

Οἱ δύο πιστοὶ γραμματεῖς, σκυμμένοι, ζυγίζουν κάθε λέξι τῆς Προκηρύξεως. Ὁ Γ. Τυπάλδος γράφει, ὅσα τοῦ ὑπαγόρευε ὁ Γ. Λασσάνης. Οἱ Ὑψηλάντηδες παρακολουθοῦν σιωπηλοί. Δὲν ἀκούγεται μέσα στὴν ἐπίσημη ἐκείνη σιωπή,παρὰ τὸ τρίξιμο τῆς πένας στὸ χαρτί. Ἔξαφνα, ἡ φωνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη χύνεται γύρω ἱερατική, γαλήνια.

— Ναί, ἀδελφοί μου, λέει, ὅλα τὰ προσφέρομεν θυσία πατριωτικήν. Καὶ τὰ δύο ἑκατομμύρια, ὅπου ἡ Πόρτα, κατὰ τὴν συνθήκην θὰ μᾶς πληρώση κατὰ τὸν προσεχῆ Μάϊον. Δεν ἠμποροῦμεν νὰ περιμένωμεν ! Ἡ Ἑταιρία ἀνεκαλύφθη ! Ἂς προσφέρωμεν καὶ τὰ κτήματά μας εἰς τὴν Βλαχίαν. Ἡ τιμή των εἶνε ἑκατομμύρια. Ἂς προσφέρωμεν καὶ τοὺς βαθμοὺς καὶ τοὺς μισθούς, τοὺς ὁποίους ἀπολαμβάνωμεν εἰς τὴν Ρούσσικην δούλευσιν, ἂς δώσωμεν καὶ τοὺς ἰδίους ἑαυτούς μας θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος. Ἔτσι μόνον θὰ ἐκτελέσωμεν τὴν παραγγελίαν τοῦ πατέρα μας, καὶ θὰ ἐκδικήσωμεν τὰ βασανιστήρια ὁποῦ ὑπέφερεν ὁ πάππως μας καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ αὐτά... Ὅλο ἂς τὰ δώσωμεν εἰς τὴν Πατρίδα ! Ἂς κινήσωμεν τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα ὑπὲρ αὐτῆς. Ἀνάγνωσε, Λασσάνη, τὸ κήρυγμα !..

Τὸ κήρυγμα διαβάστηκε καὶ γίνηκε ἀπὸ καρδιᾶς δεχτό. Τώρα μόνο ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἔλεγε τίποτε. Ὕστερα ἀφοῦ συλλογίστηκε εἶπε :

— Εἶνε καὶ κάποια ἄλλη θυσία, ἡ ὁποία μᾶς ἐπιβάλλεται...

Ἐσηκώθη, βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο καὶ πῆγε κατ' εὐθεῖαν στὴν κάμαρα τῆς μητέρας του. Τὴν

ΑΝΕΚΔΟΤΑΚΙΑ

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Κάποτε ποὺ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Ἰωσήφ ὁ Β' εἶχε πάει ἰνκόγνιτο στο Παρίσι, διεδόθη ἡ εἴδησις ὅτι ἐσύχναζε στὸ καφφενεῖο τοῦ Παλαί Ρουαγιὰλ κι' ὅτι ἐκεῖ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν δῇ. Πραγματικῶς ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε σκοπὸ νὰ πάῃ ἐκεῖ, ἀλλὰ βλέποντας τὸν φοβερὸ συρωστισμὸ προτίμησε νὰ καταφύγῃ στὸ καφφενεῖον τῆς Ρεζάνς, ὅπου δὲν βρισκόταν κανένας ἄλλος ἐκτὸς τῆς διευθύντριας τοῦ καταστήματος.

Ἄγ, κυρία, τοῦ λέει ἐκείνη, τί καλὰ ποὺ κάνατε καὶ ἤρθατε! Χωρίς ἐσᾶς θὰ εἶχε μείνει ὅλο τὸ πρωῒ ἄδειο τὸ μαγαζί μου. Αὐτὸς ὁ κατηραμένος ὁ Αὐτοκράτωρ ἔκανε ὅλους μου τοὺς πελάτας νὰ πᾶνε στὸ ἄλλο καφφενεῖο. Νὰ εἶχε τουλάχιστον πάει ὡς τώρα, θὰ τὸν ἔβλεπαν, θὰ χόρταιναν καὶ θὰ γεύγαν. Μὰ αὐτὸς ὁ θεοκατάρατος δὲν φάνηκε ἀκόμα !... Σὰν αὐτοκράτωρ ποὺ εἶνε βλέπεις, τοῦ ἀρέσει νὰ κάνῃ τὸν κόμο νὰ τὸν περιμένῃ

— Καὶ σεῖς τὸν ἔχετε δεῖ τὸν αὐτοκράτορα ; τὴν ρώτησε ὁ Ἰωσὴφ ὁ Β'.

— Ὤ, ὄχι, δὲν τὸν ἔχω δεῖ ἀκόμη... Θὰ τὸν ἔβλεπα μολαταῦτα μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν μπορῶ νὰ ἀφήσω τὸ μαγαζὶ καὶ νὰ πάω στὸ ἄλλο καφενεῖο.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ξένος εἶχε πιεῖ τὸν καφέ του καὶ ἔδωκε στὴ διευθύντρια τοῦ καταστήματος ἕνα χρυσὸ γαλλικὸ εἰκοσόφραγκο.

— Ὤ, τί ὡραῖο ποὺ εἶνε ! φώναξε τότε ἐκείνη, γιὰ κοιτάξτε τὸ πρόσωπο τοῦ Βασιλιᾶ μας ἐπάνω..

— Βέβαια, τὸ βλέπω, εἶπε ὁ Ἰωσὴφ ὁ Β'. Καὶ συνέχισε : Ἂν θέλετε τωρα νὰ δῆτε καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ, κυτάττε τον, στέκει μπροστά σας !...

Καὶ ἔβγαλε τὸ καπέλλο του, ἐχαιρέτησε μὲ μεγάλη εὐγένεια καὶ ἔφυγε, ἐνῶ ἡ καταστηματάρχις ἔμεινε μ'ἀνοιχτο το στόμα.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τ' ΑΝΥΠΑΝΤΡΟ

Σὰ μῆλο ποὺ εἶνε στὴ μηλιά, τὸ παραγινωμένο
Ἔτσ' εἶνε καὶ τ' ἀνύπαντρο σὰν ἔρχεται ὁ καιρός του.
Λόγια λέγει τῆς μάννας του, λόγια τῆς ἀδερφῆς του.
«Μαννα στὴ μέση δὲ χωρῶ, στὴν ἄκρη δὲν κοιμοῦμαι.
Στρῶστε μου ἢ ἔξω στὴν αὐλή, ἢ ἔξω στὸ περβόλι,
Νὰ πέφτουν τἀνθη ἀπάνω μου,τὰ μῆλα στην ποδιά μου,
Νὰ πεφτῃ τῆς ἀμυγδαλιᾶς τὸ πικραμύγδαλό της».

εὑρῆκε μὲ τὸ μικρότερο ἀπ' ὅλα τ' ἀδέρφια, τὸ Γρηγόριο, δεκατεσσάρων χρονῶν ἀγόρι, καθισμένο πλάγι της. Ὁ Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ φιλησε τὸ σεβάσμιο χέρι της μάνας του-τῆς μεγάλης ἀρχοντισσας Ἐλισάβετ, χήρας τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλαντη-καὶ τῆς χαΐδεψε τ' ἄσπρα μαλλιά, τῆς ἔδωσε τὸ μπράτσο καὶ τὴν ἔφερε σιγὰ-σιγὰ στὸ δωμάτιο, ὅπου γινότανε τὸ ἐπίσημο συμβούλιο τῶν Ὑψηλάντηδων. Ὅταν ἔφτασαν ἐκεῖ εἶπε :

— Μητερα, ἡ σωτηρία τῆς Πατριδος ἠμπορεῖ ν' ἀπαιτήσῃ καὶ τὴν θυσίαν τοῦ κτήματός μας τῆς Κοζνίτσας, τὸ ὁποῖον διὰ σαράντα ἀκόμη χρόνους θ' ἀποδίδῃ ἔσοδον εἰς τὸν οἶκον σου πενῆντα τέσσερες χιλιάδες ρούβλια χρονικῶς. Προσφέρεις αὐτὸ τὸ κτῆμα, Μητέρα, εἰς τὴν Πατρίδα ;

Ἡ ἀρχόντισσα Ὑψηλάνταινα δάκρυσε γλυκά :

— Παιδιά μου, εἶπε, ἐγὼ προσφέρω ἐσᾶς τὰ φίλτατά μου τέκνα, καὶ θὰ λυπηθῶ τὰ δύο ἑκατομμύρια ρούβλια ;

Μὲ τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια, τελείωσε καὶ ἡ Προκήρυξη. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης—ποὺ εἶχε χάσει τὸ δεξὶ του χέρι στὸν πόλεμο—ἐπῆρε τὴν πένα μὲ τ' ἀριστερο καὶ σταθερὸ ὑπέγραψε : Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Ἀλλὰ τί ἐννοοῦσε ὁ Ὑψηλάντης λέγοντας στ' ἀδέρφια του :

— «Δὲν θα ἠμποροῦμεν νὰ περιμένωμεν, ἡ Ἑταιρία μας ἀνεκαλύφθη »;

Ἀλλοίμονο ! Ὅπως ἀνάμεσα στοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ βρέθηκε ἕνας προδότης, ἔτσι καὶ μεταξὺ τῶν Φιλικῶν. Ὅταν τὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐβεβαιώθηκαν ὅτι ὁ Ἰθακήσιος Νικόλαος Γαλάτης, ποὺ τοῦ εἶχαν ἐμπιστευθεῖ τὰ μυστικά, ἐφοβέριζε νὰ τοὺς προδώσῃ καὶ μάλιστα ταξείδεψε γιὰ τέτοιο σκοπό, ἐταράχτηκαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν σκοτώσουν. Εἶνε πολὺ τραγικὴ ἡ ἱστορία αὐτὴ τοῦ προδότη Φιλικοῦ. Θα τὴ διηγηθοῦμε μὲ ὅλες της τὶς λεπτομέρειες στὸ ἑπόμενο φύλλο.

Ὁ Ἱστορικὸς

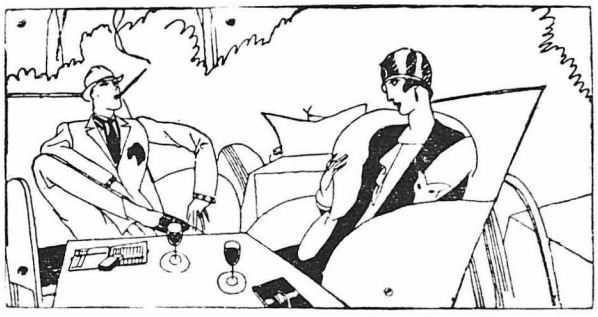

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΤΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ ΓΛΥΠΤΟΥ ΤΟΜΑΣ

Ὁ περίφημος Γάλλος γλύπτης Ζυλ Τομὰς εἶχε τὸ ἐξαιρετικὸ χάρισμα νὰ μπορῇ νὰ ἐργάζεται ἀπὸ μνήμης. Ρίχνοντας μόνον μιὰ ματιὰ στὸ μοντέλλο του ἦταν σὲ θέση ἀργότερα νὰ κάνῃ τὴν προτομὴ ἐντελῶς ὁμοίαν μ' αὐτή. Μιὰ φορὰ τὸν ἐπεσκέφθη ἕνας νέος ὁ ὁποῖος τοῦ διηγήθηκε μὲ δάκρυα ὅτι ἡ ἀδελφή του ἦταν φθισικὴ καὶ πολὺ λίγες ἐλπίδες ὑπῆρχαν πιὰ γιὰ τὴ ζωή της. Γι' αὐτὸ οἱ γονεῖς της ἐπιθυμοῦσαν ν' ἀποτυπώσουν τὸ χαρακτηριστικά της σιὸ μάρμαρο, ἀλλὰ ἡ ἄρρωστη ἦταν πολὺ ἀδύνατη γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ποζάρῃ μόνη της. Ἐξ ἄλλου δὲν ἤθελαν νὰ καταλάβῃ ὅτι θὰ τὶς φτιάσουν τὴν προτομὴ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ πεθάνῃ. Ἐζήτησε λοιπὸν ὁ νέος τὴν βοήθεια τοῦ γλύπτου καὶ κεῖνος τοῦ ὑπεσχεθῆ νὰ κάνῃ ὅ,τι μπορέσῃ.

Τὴν ἑπομένη ἡμέρα ὁ νέος εἶπε στὴν ἀδελφή του ὅτι εἶχε βρῆ μερικὰ θαυμάσια κοσμήματα νὰ τῆς χαρίσῃ ἀλλὰ δὲν ἤξερε τι νὰ διαλέξῃ καὶ γι' αὐτὸ παρήγγειλε στὸν κοσμηματοπώλη νὰ ἔρθῃ μαζὶ μὲ τὰ τιμαλφῆ στὸ σπίτι.

Πραγματικῶς οἐ λίγο ἔφτασε ὁ Τομὰς παίζοντας τὸ ρόλο τοῦ κοσμηματοπώλου καὶ ἐνῶ ἡ ἄρρωστη ἦταν ἀπησχολημένη μὲ τὸ ξεδιάλεγμα τῶν κοσμημάτων, αὐτὸς τὴν παρατηροῦσε καὶ ἀπετύπωσε τόσο καλὰ τὰ χαρακτηριστικά της στὸ μυαλό του, ὥστε ὅταν ἐπέστρεψε στὸ ἀτελιέ του τῆς ἔφτιασε μιὰ προτομὴ ποὺ κατέπληξε κυριολεκτικῶς τοὺς γονεῖς τῆς νέας για τὴν ὁμοιότητά της.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ γλύπτης δὲν εἶχε πάντοτε τὴν ἴδια τύχη. Μιὰ φορὰ πάλιν πῆγε ἕνας νέος Ἄγγλος στὸ ἀτελιέ του καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ ἑτοιμάσῃ τὴν προτομὴ τῆς γυναίκας του. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν ἤθελε γιὰ νὰ τῆς τὴν χαρίσῃ στὰ γενέθλιά της καὶ ἐπιθυμοῦσε νὰ τῆς κάνῃ ἔκπληξι δὲν ἤθελε νὰ πῇ στὴν ἴδια να πάῃ να ποζάρῃ.

Τότε ὁ καλλιτέχνης ρώτησε γελῶντας ἂν μποροῦσε τοὐλάχιστον νὰ ἰδῇ τὴν κυρία.

Ἂν ἐρχόσασταστὸ σπίτι θὰ τὸ καταλάβαινε, εἶπε ὁ Ἄγγλος. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ γυναίκα μου ἐπισκέπτεται τρεῖς φορὰς τὴν ἑβδομάδα, σὲ ὡρισμένη ὥρα, μιὰ φίλη της καὶ παίρνει τὸ λεωφορεῖο τῆς Βαστίλλης, ἐλᾶτε καὶ σεῖς τὴν ἴδια ὥρα καὶσταθῆτε στὸ σταθμό, νὰ σᾶ: δείξω κρυφά. Ταξειδεύστε κατόπιν μαζὺ της καὶ τὴν βλέπετε ὅσο θέλετε...

Ὁ γλύπτης ἀνέλαβε τὴν παραγγελία, εἶδε τὴν κυρία, ταξείδεψε δυὸ-τρεῖς φορὲς μαζυ της μὲ τὸ λεωφορεῖο τῆς Βαστίλλης κ' ἔκαμε κατόπιν τὴν προτομή της. Τὴν παρεμονὴν τῶν γενεθλίων της παρέδωσε τὸ ἔργο του στὸ σύζυγό της, ὁ ὁποῖος τὸ τοποθέτησε στὴν ταπετσαρία σκεπασμένο, οὕτως ὥστε ἡ πρώτη ποὺ θὰ τὸ ἀντίκρυζε τὸ πρωῒ νὰ εἶνε ἡ ἑορτάζουσα.

Τέλος πάντων ἔφθασε ἡ ἐπίσημος στιγμή. Ὁ σύζυγος τρίβοντας τὰ χέρια του ἀπὸ εὐχαρίστησι περίμενε νὰ φανῇ ἡ γυναῖκα του.

Μόλις δὲ ἡ σύζυγός του ἐνεφανίσθη τὴν πλησίασε, τὴν εὐχήθηκε γιὰ την γιορτή της καὶ τὴν ὡδήγησε κοντὰ στὸ ἄγαλμα. Μόλις ὅμως τὸ ξεσκέπασε ἡ γυναῖκα του ἔβγαλε μιὰ φωνὴ φρίκης ! Σκεπάζοντας κατόπιν τὸ προσωπό της μὲ τὰ χέρια της ἔφυγε τρέχοντας ἀπὸ τὴν κάμαρα καὶ χτύπησε τὴν πόρτα τόσο δυνατὰ ποὺ ἐτρανταξε ὅλο τὸ σπίτι !..

Ὁ δυστυχὴς σύζυγος καρφωμένος στὴ θέσι του κύτταζε κατάπληκτος ποτε τὴν κλεισμένη πόρτα καὶ ποτε τὴν προτομή.

Ὁ γλύπτης εἶχε κάνει ἕνα πραγματικὸ ἀριστούργημα, μόνο ποὺ εἶχε γινει μιὰ μικρὴ παρεξήγησις. Ἀντὶ νὰ σκαλίσῃ ἐπάνω στὸ μάρμαρο τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἀγγλίδος, εἶχε κάνει λάθος καὶ εἶχε φτιάσει τὴν προτομὴ τῆς...ὡραιοτάτης; καὶ κομψοτάτης καμαριερας της, ποὺ τὴν συνώδευε στὸ λεωφορεῖο !...

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ

Στὰ χαρτιὰ τοῦ Ὑψηλάντου βρέθηκε μετὰ τὸ θάνατό του καὶ ἡ ἑξῆς διαθήκη του σχετικῶς μὲ τοὺς Ἕλληνας !

«Μηδέποτε λησμονήσητε ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἵνα ἐλευθερωθῶσι δὲν πρέπει νὰ βασίζωνται εἰμὴ εἰς ἑαυτούς».